

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΘΕΜΑ: Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ
ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

<<Η ΚΥΠΡΟΣ>>

Περιεχόμενα εργασίας:

- 1) Λίγα λόγια για την Κύπρο
- 2) Η εποχή του λίθου
- 3) Η εποχή του χαλκού
- 4) Η Κύπρος από την Βυζαντινή Αυτοκρατορία
- 5) Η Κύπρος στα χρόνια της Φραγκοκρατίας
- 6) Η Κύπρος στην εξουσία της Βενετίας
- 7) Τουρκοκρατία
- 8) Αγγλοκρατία
- 9) Η Κυπριακή Δημοκρατία
- 10) Η οικονομία της Κύπρου
- 11) Σύγκριση Ελλάδα-Κύπρου

<< Λίγα λόγια για την Κύπρο >>

Η Κύπρος πήρε τον εθνικό και πολιτιστικό της χαρακτήρα από τους Έλληνες της μυκηναϊκής εποχής, που ήρθαν κι εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο τους τελευταίους αιώνες της εποχής του χαλκού (γύρω στο 1200 - 1050 π.Χ.). Οι Κύπριοι από τότε μίλησαν Ελληνικά και πήραν στον τρόπο ζωής τους και στον πολιτισμό τους ελληνικά χαρακτηριστικά, χωρίς ποτέ να πάψουν την επαφή τους με τις γειτονικές τους χώρες της Ανατολής. Αυτό τον εθνικό και πολιτιστικό χαρακτήρα μαζί με την ελληνική τους διάλεκτο διατήρησαν οι Κύπριοι από τ' αρχαία χρόνια ως σήμερα. Οι επιδράσεις των κατακτητών δεν μπόρεσαν να τους αποξενώσουν από την παράδοσή τους ούτε ν' αλλοιώσουν τα βασικά στοιχεία του πολιτισμού τους. Στην πληθυσμιακή σύνθεση του κυπριακού λαού, σε αρκετές περιπτώσεις, ενσωματώθηκαν και αφομοιώθηκαν ξένα στοιχεία που προέρχονταν από τους κατακτητές κι από τη γύρω περιοχή. Η πρώτη σημαντική επέμβαση όμως στην πληθυσμιακή σύνθεση του νησιού ήταν η εγκατάσταση των Τούρκων στην Κύπρο (1571) και η δημιουργία από τότε της τουρκοκυπριακής κοινότητας, που αποτέλεσε τα 18% του κυπριακού λαού. Στις τρεις χιλιάδες χρόνια της ιστορικής του διαδρομής ο κυπριακός λαός γνώρισε πολλές τραγωδίες, κατάφερε όμως πάντοτε να διασώσει το χαρακτήρα του και την παράδοσή του. Σήμερα, ωστόσο, η Τουρκία κατέκτησε τη μισή Κύπρο και διαχώρισε τον πληθυσμό της, προσπαθώντας έτσι να καταστρέψει τη συμβίωση των δύο κοινοτήτων και να εξαφανίσει την παράδοση του κυπριακού λαού, που ξεκινά από τα βάθη των αιώνων και φτάνει ως τις μέρες μας.

Η εποχή του Λίθου

Η Κύπρος κατοικήθηκε για πρώτη φορά τη Νεολιθική Εποχή, όπως έχουν δείξει ως τώρα οι ανασκαφές. Το μακρινό αυτό παρελθόν αρχίζει την 8^η χιλιετηρίδα π.Χ. με τους νεολιθικούς συνοικισμούς του νησιού. Την παλιά εκείνη εποχή σε μικρό ύψωμα κοντά στο ποτάμι έκτισαν τα σπίτια τους οι κάτοικοι της Χοιροκοιτίας, που είναι ο σημαντικότερος νεολιθικός συνοικισμός της Κύπρου. Οι κάτοικοι της Χοιροκοιτίας αποτελούσαν μια οργανωμένη κοινωνία, όπου, όπως φαίνεται από τις ταφές, οι γυναίκες είχαν αρκετά σημαντική θέση. Τις θρησκευτικές τους συνήθειες δείχνουν οι τελετουργίες της ταφής και τα πολλά ειδώλια που βρέθηκαν. Προτού ακόμα χρησιμοποιήσουν τον πηλό κατασκεύασαν περίτεχνα αγγεία από πέτρα. Ο

συνοικισμός της Χοιροκοιτίας, με τη σημαντική αρχιτεκτονική και τον ιδιόμορφο τρόπο της ζωής του, αποτελεί ένα ξεχωριστό παράδειγμα νεολιθικού πολιτισμού στη Μέση Ανατολή.

Η εποχή του Χαλκού

Την εποχή αυτή κάνει για πρώτη φορά την εμφάνισή του στην Κύπρο ο χαλκός, που επρόκειτο να παίξει τόσο σημαντικό ρόλο στην ιστορία του νησιού. Με την ανακάλυψη του χαλκού η Κύπρος απέκτησε πολύ μεγάλη σημασία σαν τόπος παραγωγής του μετάλλου. Τ' όνομά της ταυτίστηκε στα Λατινικά και έπειτα στις ευρωπαϊκές γλώσσες με το χαλκό, το προϊόν που τόσο άφθονο έδωσε η κυπριακή γη. Η εξόρυξη και η κατεργασία του χαλκού άρχισε από την πρώτη εποχή του χαλκού και συνεχίστηκε ως το τέλος των αρχαίων χρόνων, δηλαδή την εποχή της ρωμαϊκής κυριαρχίας. Στα μεσαιωνικά χρόνια η παραγωγή σχεδόν σταμάτησε και τα μεταλλεία ξανάνοιξαν μόνο την εποχή της Αγγλοκρατίας. Τα άφθονα δάση του νησιού έδωσαν την ξυλεία που χρειαζόταν για την παραγωγή και την κατεργασία του μετάλλου. Η παραγωγή και το εμπόριο του χαλκού προσήλκυσαν τους γειτονικούς λαούς που ενδιαφέρονταν να προμηθευτούν το πολύτιμο προϊόν. Τα πλούσια ευρήματα στις ανασκαφές της εποχής αυτής δείχνουν την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων του νησιού. Με την εγκατάσταση των Ελλήνων στην Κύπρο η ελληνική γλώσσα και ο ελληνικός πολιτισμός διαδόθηκαν και το νησί πήρε από τότε ελληνικό χαρακτήρα, χωρίς βέβαια να πάψει ποτέ την επαφή του και τις σχέσεις του με τις γειτονικές χώρες της Ανατολικής Μεσογείου. Στην πόλη αυτή βρέθηκαν μεγάλα πετρόκτιστα κτίρια, δρόμοι, ναοί, οχυρωματικά έργα, τάφοι, πλούσια ευρήματα και έργα τέχνης. Ανάμεσα σ' αυτά ξεχωριστή θέση έχει ο μικρός χάλκινος θεός με το κερασφόρο κράνος, θαυμάσιο έργο γλυπτικής της εποχής αυτής. Αναπτύχθηκε ακόμα στην Κύπρο την εποχή αυτή σύστημα γραφής, η Κυπρομινωική, που δεν έχει όμως ακόμα αποκρυπτογραφηθεί. Από πινακίδες, ωστόσο, με σφηνοειδή γραφή που διαβάστηκαν στις γειτονικές χώρες, μαθαίνουμε ότι οι βασιλιάδες της Κύπρου είχαν στενές εμπορικές και πολιτικές σχέσεις με τους βασιλιάδες της Μέσης Ανατολής. Όπως διαπιστώνουμε από τα κείμενα αυτά, η Κύπρος βρέθηκε σε κάποια σχέση υποτέλειας κάτω από τους Φαραώ της Αιγύπτου. Ο φόρος πληρωνόταν ίσως σε χαλκό.

Η Κύπρος στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία

Στις αρχές του τέταρτου αιώνα π.χ οι σεισμοί δημιούργησαν τον όλεθρο στο νησί και η ξηρασία έπληξε σοβαρά την οικονομία. Ωστόσο, το πιο σημαντικό γεγονός του αιώνα ήταν ο αγώνας της Εκκλησίας της Κύπρου να διατηρήσει την ανεξαρτησία της από τους Πατριάρχες Αντιοχείας. Εκτός από τις θρησκευτικές έριδες, μια περίοδος ηρεμίας επικράτησε στην Κύπρο κατά τους πρώτους βυζαντινούς αιώνες. Η κοινωνική δομή ήταν άκαμπτη και είχε κωδικοποιηθεί στο πλαίσιο του νόμου. Σύμφωνα με ένα νόμο που εκδίδεται από τον Κωνσταντίνο, οι μισθωτοί αγρότες έγιναν δουλοπάροικοι και απαγορεύονταν να εγκαταλείψουν τη γη στην οποία γεννήθηκαν. Η Διοίκηση ήταν ιδιαίτερα συγκεντρωτική, με κυβερνητικούς αξιωματούχους άμεσα υπεύθυνους για τον αυτοκράτορα. Οι πλούσιοι ιδιοκτήτες και οι τάξεις εμπόρων διατήρησαν τα προνόμιά τους. Η σύνδεση μεταξύ εκκλησίας και κράτους ήρθε πιο κοντά. Κατά τη διάρκεια του πέμπτου και του έκτου αιώνα, το επίπεδο της ευημερίας επέτρεψε την κατασκευή των μεγάλων καθεδρικών ναών σε πολλές πόλεις και κωμοπόλεις του νησιού. Η Κύπρος έζησε ειρηνικά τους πρώτους αιώνες της βυζαντινής κυριαρχίας. Τον 5^ο αιώνα η Ορθόδοξη Εκκλησία της Κύπρου αναγνωρίστηκε από τον αυτοκράτορα της Κωνσταντινούπολης ως ανεξάρτητη και αυτοκέφαλη. Αυτό έδωσε στον Αρχιεπίσκοπο της Κύπρου μεγάλο κύρος. Την ειρηνική εποχή διακόπτουν τον 7^ο αι. οι αραβικές επιδρομές. Οι Άραβες, εξορμώντας

για να διαδώσουν τη μωαμεθανική θρησκεία και να επεκτείνουν το ισλαμικό κράτος στη Μεσόγειο, έκαναν την Κύπρο έναν από τους πρώτους τους στόχους. Πολλές φορές οι Κύπριοι βρίσκονταν ανάμεσα στους δύο αντιπάλους, Βυζαντινούς και Άραβες και πολύ συχνά οι κάτοικοι δεινοπάθησαν από ξαφνικές επιθέσεις. Επειδή όμως ούτε οι Βυζαντινοί ούτε οι Άραβες μπορούσαν να ελέγχουν απόλυτα το νησί, εφάρμοσαν ένα καθεστώς ουδετερότητας για την Κύπρο. Το νησί δε θα χρησίμευε ως βάση εξόρμησης για κανέναν από τους αντιπάλους. Το 692 όμως, με φροντίδα του αυτοκράτορα, οι Κύπριοι μεταφέρθηκαν στον Ελλήσποντο, σε μέρος πιο ασφαλισμένο. Σύντομα όμως γύρισαν πίσω στην πατρίδα τους. Στα ειρηνικά διαστήματα, ανάμεσα στις συγκρούσεις, η Κύπρος χρησίμευε σαν εμπορικό κέντρο. Η εποχή αυτή της ανασφάλειας και των κινδύνων τελείωσε το 965 όταν ο αυτοκράτορας Νικηφόρος Φωκάς νικώντας τους Άραβες απάλλαξε εντελώς το νησί από τις επιθέσεις τους. Η Κύπρος έζησε ακόμα δυο αιώνες στο βυζαντινό κράτος, τον 11^ο και το 12^ο. Στο μεταξύ αρχίζουν και οι σταυροφορίες της Δυτικής Ευρώπης προς τους Αγίους Τόπους. Η Κύπρος γνώρισε αρκετούς από τους Σταυροφόρους σαν πειρατές στην αρχή. Το 1191 η Κύπρος βρισκόταν κάτω από την εξουσία του αποστάτη βυζαντινού διοικητή. Ο Άγγλος βασιλιάς συγκρούστηκε με τον Ισαάκιο, τον νίκησε και κατέκτησε την Κύπρο. Αυτό εξυπηρετούσε τα γενικότερα συμφέροντα των Σταυροφόρων στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι Κύπριοι ωστόσο, επαναστάτησαν εναντίον των Άγγλων και ο Ριχάρδος πούλησε το νησί στους Ναΐτες για να το απαλλαγεί. Οι Κύπριοι επαναστάτησαν ακόμα μια φορά και οι καλόγεροι-ιππότες έφυγαν κι αυτοί. Ο Ριχάρδος πούλησε τότε την Κύπρο στο Φράγκο ευγενή, Γκυ ντε Λουζινιάν. Έτσι τελειώνει η βυζαντινή κυριαρχία στην Κύπρο και αρχίζει η Φραγκοκρατία (1192)

Η Κύπρος στα χρόνια της Φραγκοκρατίας

Στα χρόνια της Φραγκοκρατίας (1192-1489) η Κύπρος ήταν ξακουστό βασίλειο με λαμπρούς βασιλιάδες. Αποτελούσε προέκταση της ευρωπαϊκής πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο, σε εποχή που οι Μουσουλμάνοι έπαιρναν πίσω τα εδάφη που τους είχαν αφαιρέσει οι Σταυροφόροι. Οι Φράγκοι βασιλιάδες έζησαν με πολυτέλεια και μεγαλοπρέπεια. Τους περιστοίχιζαν Φράγκοι ευγενείς που πήραν φέουδα στο νησί με αντάλλαγμα τη στρατιωτική υπηρεσία. Η λαμπρότητα αυτή ωστόσο αφορούσε μόνο τους ξένους άρχοντες. Ο ίδιος ο κυπριακός λαός βρισκόταν κάτω από σκληρό φεουδαρχικό σύστημα και οι χωρικοί σε κατάσταση δουλοπαροικίας. Οι ευγενείς αποτελούσαν την Ψηλή Αυλή που σύμφωνα με τις φεουδαρχικές συνήθειες περιόριζε την εξουσία του βασιλιά. Για το λαό υπήρχαν χωριστά αστικά και εκκλησιαστικά δικαστήρια. Οι Φράγκοι κατακτητές και προπαντός η Λατινική Εκκλησία της Κύπρου, καταδίωξαν την Ορθόδοξη Εκκλησία των Κυπρίων και προσπάθησαν, χωρίς επιτυχία, να την αποξενώσουν από το λαό. Οι Κύπριοι έμειναν πιστοί στην παράδοσή τους κι εξακολούθησαν να κτίζουν τις εκκλησίες τους στον ίδιο βυζαντινό ρυθμό, όπως και πριν. Την ευρωπαϊκή επίδραση δείχνουν δυτικοευρωπαϊκά στοιχεία στην αρχιτεκτονική και ζωγραφική και οι ξένες λέξεις στην κυπριακή διάλεκτο. Την αντίθεση του λαού προς τους ξένους και γενικά την κοινωνική ανισότητα, δείχνει η εξέγερση των φτωχών χωρικών εναντίον των πλουσίων αφεντάδων, σε κάποια περίπτωση που το βασίλειο αντιμετώπιζε εχθρική επίθεση. Στην ιστορία της εποχής αυτής σημαντικό ρόλο έπαιζαν οι ναυτικές πόλεις της Ιταλίας, Γένοβα και Βενετία. Με τους Φράγκους βασιλιάδες άλλοτε συνεργάζονταν κι άλλοτε συγκρούονταν, προκαλώντας εσωτερικές αναστατώσεις και πολέμους. Τέλος, η Βενετία, θέλοντας να προωθήσει ακόμα καλύτερα τα συμφέροντά της στη Μέση Ανατολή, κατάφερε να περάσει το φράγκικο βασίλειο της Κύπρου στην εξουσία της. Το 1489 οι βενετσιάνοι υποχρέωσαν την τελευταία βασίλισσα της Κύπρου σε

παραίτηση και στα τείχη των κυπριακών πόλεων ανέμισαν τη σημαία του Αγίου Μάρκου.

Η Κύπρος στην εξουσία της Βενετίας

Οι Βενετσιάνοι κατάργησαν τη βασιλεία και κυβέρνησαν άμεσα το νησί με Τοποτηρητή, που ακολουθούσε αποφάσεις της Συγκλήτου της Βενετίας. Κυβέρνησαν πολύ κακά την Κύπρο κι εκμεταλλεύτηκαν απάνθρωπα τους κατοίκους, τόσο που αυτοί τους μίσησαν κι αναζητούσαν τρόπο να τους απαλλαγούν. Την εποχή αυτή το νησί ζούσε κάτω από την απειλητική σκιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που είχε επιβάλει την κυριαρχία της σ' όλες τις χώρες της Ανατολής. Με την επιδέξια διπλωματία τους οι Βενετσιάνοι κατάφεραν να καλοκρατούν τους Τούρκους και να παρατείνουν την εξουσία τους στην Κύπρο. Παράλληλα όμως φρόντισαν να οχυρώσουν τις κυριότερες πόλεις με τείχη και κυρίως τη Λευκωσία και την Αμμόχωστο. Ωστόσο η επίθεση των Τούρκων ήταν αναπόφευκτη. Το καλοκαίρι του 1570 τουρκικός στρατός και στόλος έφτασε στην Κύπρο και αποβιβάστηκε στην παραλία της Λάρνακας. Απ' εκεί πέρασε στο εσωτερικό κι ύστερα από σύντομη πολιορκία, κατέλαβε τη Λευκωσία. Οι άλλες πόλεις παραδόθηκαν για ν' αποφύγουν τις σφαγές. Οι υπερασπιστές της πολιορκημένης πόλης αγωνίστηκαν γενναία για έναν ολόκληρο χρόνο. Αναγκάστηκαν τέλος να παραδοθούν, όταν τους έλειψαν τα τρόφιμα. Η χριστιανική Ευρώπη απέτυχε ή μάλλον αδιαφόρησε να εμποδίσει την κατάκτηση της Κύπρου από τους Τούρκους. Εκδικήθηκαν όμως το Σουλτάνο με τη νίκη τους στη ναυμαχία της Ναυπάκτου.

Τουρκοκρατία

Σαν αποτέλεσμα του πολέμου και της καταστροφής που έφερε η τουρκική κατάκτηση, έπεσε στο νησί μεγάλη φτώχεια και δυστυχία και ο πληθυσμός αραιώσε. Ο Σουλτάνος έστειλε διαταγές στους διοικητές του ν' ανακουφίσουν τους κατοίκους. Αυτό όμως έμεινε χωρίς αποτέλεσμα. Η κακή διοίκηση, με λιγοστές εξαιρέσεις, θα παραμείνει σχεδόν μόνιμη κατάσταση στη διάρκεια της οθωμανικής κυριαρχίας. Βασικό μειονέκτημα ήταν η οικονομική επιβάρυνση των κατοίκων. Με την τουρκική κατάκτηση ένας αριθμός Τούρκων στρατιωτικών και εποίκων εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Κύπρο. Με το πέρασμα του χρόνου ο τουρκικός αυτός πληθυσμός αυξήθηκε και οι απόγονοί τους σήμερα αποτελούν την τουρκοκυπριακή κοινότητα με αναλογία 18% του κυπριακού λαού. Σύμφωνα με συνήθεια που εφάρμοσαν σ' ολόκληρη την αυτοκρατορία τους, οι Τούρκοι, σε αντίθεση με τους προηγούμενους κατακτητές, ενίσχυσαν την Κυπριακή Εκκλησία και της παραχώρησαν προνόμια. Στον Αρχιεπίσκοπο και στους Επισκόπους έδωσαν το δικαίωμα να είναι προστάτες του λαού και αντιπρόσωποί του στο Σουλτάνο. Σαν αποτέλεσμα της τουρκικής αναγνώρισης και του ρόλου που πήρε μέσα στην υπόδουλη κυπριακή κοινωνία, η Εκκλησία, την εποχή αυτή, απέκτησε αρκετή δύναμη και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, σαν θρησκευτικός, πολιτικός, οικονομικός και κοινωνικός παράγων. Οι βαριοί φόροι και η μεγάλη εκμετάλλευση του πληθυσμού από τους Τούρκους διοικητές προκάλεσαν επανειλημμένες εξεγέρσεις του κυπριακού λαού εναντίον της οθωμανικής εξουσίας. Μαζί με τους Χριστιανούς πολλές φορές ξεσηκώνονταν και οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι του νησιού, θύματα κι αυτοί της ίδιας καταπίεσης. Το 1821 έγινε στην Ελλάδα η επανάσταση εναντίον της οθωμανικής κυριαρχίας. Ο κυπριακός λαός δεν είχε καμιά δυνατότητα συμμετοχής στον ένοπλο αγώνα, εξαιτίας κυρίως, της γεωγραφικής της θέσης. Ωστόσο, οι τουρκικές αρχές έκαναν σκληρούς διωγμούς εναντίον του χριστιανικού πληθυσμού κι ένας σημαντικός αριθμός ηγετικών παραγόντων και εκκλησιαστικών αξιωματούχων εκτελέστηκαν. Τέλος, το 1878, στο συνέδριο του Βερολίνου, ύστερα από παρασκηνακές διαπραγματεύσεις και πιέσεις των Άγγλων, η Τουρκία παραχώρησε την Κύπρο στη Μεγάλη Βρετανία. Οι Τούρκοι έφυγαν ειρηνικά και τη διακυβέρνηση της Κύπρου ανέλαβαν οι Άγγλοι.

Αγγλοκρατία

Στα πρώτα χρόνια της κυριαρχίας τους οι Άγγλοι πλήρωναν ενοίκιο στην Τουρκία για την Κύπρο. Τα χρήματα αυτά εισέπρατταν από τους Κυπρίους με φορολογία. Από το 1914, όταν η Τουρκία μπήκε στον πόλεμο με το μέρος της Γερμανίας, η Αγγλία κήρυξε άκυρες τις συμφωνίες. Με τη συνθήκη της Λωζάννης (1923), η Τουρκία αναγνώρισε την προσάρτηση της Κύπρου στην Αγγλία. Το 1925 η Κύπρος ανακηρύχθηκε αποικία του αγγλικού στέμματος. Οι Κύπριοι δέχτηκαν με χαρά τους Άγγλους, γιατί πίστευαν ότι ως χριστιανική και δημοκρατική χώρα η Αγγλία θα τους κυβερνούσε καλύτερα. Πίστευαν ακόμα ότι η Αγγλία θα παραχωρούσε την Κύπρο στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις επιθυμίες των Κυπρίων. Ο εθνικισμός είχε αρχίσει ν' αναπτύσσεται στην Κύπρο από τον τελευταίο αιώνα της Τουρκοκρατίας και κυριότερος στόχος στις εθνικές βλέψεις των Κυπρίων ήταν να ενωθεί η Κύπρος με το ελληνικό κράτος. Το 1882 οι Άγγλοι παραχώρησαν στους Κυπρίους σύνταγμα. Σύμφωνα μ' αυτό οι Κύπριοι, χωριστά Έλληνες και Τούρκοι, μπορούσαν να παίρνουν μέρος στη νομοθετική εξουσία. Στην πραγματικότητα, όμως, οι Άγγλοι επέβαλλαν πάντοτε τη θέλησή τους. Οι σχέσεις Ελληνοκυπρίων και Αγγλικής κυβέρνησης πολύ συχνά έφταναν σε ένταση. Κύρια αιτία προστριβών ήταν η συνεχής αρνητική στάση των Άγγλων στο αίτημα των Κυπρίων για παραχώρηση πραγματικών δημοκρατικών δικαιωμάτων και για πραγματοποίηση της εθνικής επιδίωξης των Κυπρίων να ενωθούν με την Ελλάδα. Η Εκκλησία εξακολουθούσε να παίζει ηγετικό ρόλο, προπαντός στα εθνικά ζητήματα. Προς την Ελλάδα ήταν προσανατολισμένη και η Μέση Εκπαίδευση, που κράτησε την ανεξαρτησία της από την αγγλική κυβέρνηση. Η πρώτη εξέγερση των Κυπρίων εναντίον της Αγγλίας έγινε το 1931. Βασικές αιτίες ήταν η φτώχεια και η δυστυχία των Κυπρίων εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της βαριάς φορολογίας, μαζί με την απογοήτευση και αγανάκτηση που προκαλούσε στο λαό η αρνητική στάση της Αγγλίας στις συνταγματικές και εθνικές διεκδικήσεις τους. Οι Άγγλοι κατέπνιξαν την επανάσταση και επέβαλαν στον κυπριακό λαό βαριά καταπιεστικά μέτρα. Σαν υλοποίηση των υποσχέσεών τους προς τους λαούς, οι Άγγλοι έκαναν το 1948 προτάσεις στους Κυπρίους για συνταγματικές ελευθερίες και περιορισμένη αυτοκυβέρνηση. Καινούργιος παράγοντας στην πολιτική ζωή του τόπου είχε παρουσιαστεί την εποχή αυτή το κομμουνιστικό κόμμα, που αναπτύχθηκε παράλληλα με την ίδρυση και τη διοργάνωση των εργατικών συνδικάτων. Το κόμμα βρισκόταν σε αντιπαράθεση με τις δεξιές δυνάμεις που συσπειρώνονταν γύρω από την Εκκλησία. Η Ελλάδα, που άρχισε πια να παίρνει ενεργότερο ρόλο στις κυπριακές υποθέσεις, κατέφυγε το 1954 στον ΟΗΕ και ζήτησε την αυτοδιάθεση της Κύπρου. Η πρώτη θέση που πήρε ο διεθνής οργανισμός ήταν αρνητική. Το 1955 οι Κύπριοι, πιστεύοντας ότι δεν μπορούσαν με ειρηνικά μέσα να πραγματοποιήσουν τους εθνικούς τους πόθους και ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων αντιαποικιακών κινημάτων, οργάνωσαν ένοπλο αγώνα εναντίον της Αγγλίας. Στην επανάσταση αυτή πήραν μέρος μόνο Ελληνοκύπριοι αγωνιστές. Οι Τουρκοκύπριοι δεν πήραν μέρος, χρησιμοποιήθηκαν όμως από τους Άγγλους εναντίον των Ελληνοκυπρίων. Το 1959 η Τουρκία, η Ελλάδα και η Αγγλία έκλεισαν τη συμφωνία της Ζυρίχης και στη συνέχεια τη συμφωνία του Λονδίνου, όπου κάλεσαν και εκπροσώπους των Κυπρίων να πάρουν μέρος. Με την υπογραφή των συμφωνιών αυτών έληξε ο αντιαποικιακός αγώνας και ιδρύθηκε το κυπριακό κράτος. Το νέο κράτος έμπαινε κάτω από την επίβλεψη των τριών εγγυητριών δυνάμεων. Η Αγγλία κρατούσε στην Κύπρο δυο κυρίαρχες στρατιωτικές βάσεις και οι δυο άλλες χώρες έφεραν στρατιωτική δύναμη, την Ελληνική Δύναμη Κύπρου και την Τουρκική.

Η Κυπριακή Δημοκρατία

Η ανεξάρτητη ζωή της Κυπριακής Δημοκρατίας άρχισε στις 16 Αυγούστου 1960. Ύστερα από τόσους αιώνες ξένης διακυβέρνησης και κατακτητών, για πρώτη φορά οι Κύπριοι είχαν τη δική τους εξουσία. Πρώτος Πρόεδρος της Κύπρου εξελέγη ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Το πολίτευμα, όπως καθορίστηκε από το σύνταγμα της

Ζυρίχης, είναι προεδρική δημοκρατία, με Πρόεδρο Ελληνοκύπριο και Αντιπρόεδρο Τουρκοκύπριο. Η Τουρκία απείλησε με πόλεμο και ο ΟΗΕ έστειλε στην Κύπρο ειρηνευτική δύναμη, ενώ παράλληλα ο διεθνής οργανισμός εγκαινίασε μεσολαβητικές προσπάθειες και συνομιλίες ανάμεσα στις δύο κοινότητες. Την τύχη της Κύπρου επιβάρυνε η επιβολή δικτατορίας στην Ελλάδα τον Απρίλη του 1967. Στα χρόνια 1967-1974 η ελληνική χούντα κατάφερε να διεισδύσει στην Κύπρο στρατιωτικά και πολιτικά. Στις 15 Ιουλίου 1974 η ελληνική χούντα μαζί με την ΕΟΚΑ Β' έκαναν πραξικόπημα εναντίον της Κυπριακής Κυβέρνησης. Η Τουρκία βρίσκοντας την ευκαιρία που από καιρό ανέμενε, εισέβαλε στην Κύπρο με πρόφαση την αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης. Εξαιτίας του πραξικοπήματος η άμυνα της Κύπρου ήταν εντελώς αποδιοργανωμένη και ο τουρκικός στρατός μπόρεσε, χωρίς πολλές δυσκολίες, ν' αποβιβαστεί στην ακτή της Κερύνειας, 20 Ιουλίου 1974. Μέσα σε λίγες μέρες οι Τούρκοι κατέλαβαν ένα σημαντικό μέρος της επαρχίας Κερύνειας. Έδειξαν έτσι τον πραγματικό χαρακτήρα της επίθεσης τους ως εισβολής και κατοχής της Κύπρου, που συνεχίστηκε, παρόλο που η συνταγματική τάξη σύντομα αποκαταστάθηκε. Οι Τούρκοι επανέλαβαν την επίθεσή τους στις 14 Αυγούστου 1974 και δε σταμάτησαν παρά μόνο αφού συμπλήρωσαν την κατοχή 37% του κυπριακού εδάφους. Εκτός από την επαρχία Κερύνειας κατέλαβαν την περιοχή Ξερού - Μόρφου, το μεγαλύτερο μέρος της επαρχίας Αμμοχώστου κι ένα μικρό τμήμα της επαρχίας Λάρνακας. Αποτέλεσμα του πολέμου και της κατοχής ήταν η προσφυγοποίηση 200.000 Ελληνοκυπρίων, που κατέφυγαν στις ελεύθερες περιοχές του νησιού. Οι απώλειες ήταν τεράστιες και ο κυπριακός λαός βυθίστηκε σε απεριγράπτο πόνο και καταστροφή. Η γραμμή κατοχής, γραμμή Αττίλα όπως ονομάστηκε από τους Τούρκους, μοίρασε το νησί σε βόρειο και νότιο. Αποτέλεσε αδιαπέραστο διαχωριστικό σύνορο ανάμεσα στους Ελληνοκυπρίους του νότου και τους Τουρκοκυπρίους, τους οποίους η Τουρκία φρόντισε να συγκεντρώσει και να εγκαταστήσει στο βόρειο κατεχόμενο τμήμα.

Οικονομία της Κύπρου

Ιστορικά μια γεωργική χώρα με ελάχιστους φυσικούς πόρους η Κύπρος μετατράπηκε από αγροτική σε οικονομία με ελαφρά βιομηχανία τη δεκαετία του '70-'80 και σε οικονομία υπηρεσιών τη δεκαετία του '90. Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο ήταν ένα μεγάλο πλήγμα, αφού τα εδάφη που σφετερίστηκε ο τουρκικός στρατός συνεισέφεραν σε 75% του ΑΕΠ τον τότε καιρό. Όμως η ανοδική οικονομική πορεία συνεχίστηκε στηριζόμενη κυρίως στις υπηρεσίες (τουρισμό, ναυτιλία, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες) οι οποίες συνεισφέρουν κατά 76% στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).

Η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική που ακολουθήθηκε μετά το 1974 οδήγησε στη ραγδαία ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα εντάσεως εργασίας. Η πολιτική αυτή ευνοήθηκε και από άλλους εξωγενείς παράγοντες, όπως η κρίση στο Λίβανο, η οποία οδήγησε στη μεταφορά σημαντικού μέρους του εμπορίου στην Κύπρο. Παρόλο που ο μεταποιητικός τομέας γνώρισε εντυπωσιακή εξέλιξη μετά το 1974, η απώλεια της δασμολογικής προστασίας, λόγω της εφαρμογής της συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης Κύπρου - ΕΟΚ το 1987, δημιούργησε σοβαρά προβλήματα ανταγωνιστικότητας. Την ίδια εποχή, όμως, άρχισε να γνωρίζει έντονη ανάπτυξη ο τομέας των υπηρεσιών, με επίκεντρο τον τουρισμό.

Η Κυπριακή οικονομία χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλό ανά κεφαλή εισόδημα. Θεωρώντας το μέσο κατά κεφαλή ΑΕΠ στην ΕΕ των 27 σαν 100, τότε το αντίστοιχο κυπριακό βρίσκεται στο 94, ενώ το ελληνικό είναι στο 89. Το μεγάλο έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο καλύπτεται από τα έσοδα από τον τουρισμό και τις ξένες εταιρίες που εδρεύουν στην Κύπρο. Το δημοσιονομικό έλλειμμα κυμαίνεται γύρω στο 1,5% του ΑΕΠ ενώ το δημόσιο χρέος βρίσκεται στο 65,3% του ΑΕΠ. Το ποσοστό της ανεργίας ανέρχεται στο 4,2% (16.000 άτομα) του ενεργού πληθυσμού, ενώ ήταν 5,2% το 2005 (19.000 άτομα). Ο πληθωρισμός είναι 2,49%, ενώ ήταν 2,56% το 2005.

Η απασχόληση των αλλοδαπών συνεχίζει να αυξάνεται, ανεβάζοντας το σύνολο των απασχολούμενων αλλοδαπών το 2006 στο 16% του συνόλου του εργατικού δυναμικού. Επίσης, στις ελεύθερες περιοχές απασχολούνται περίπου 2.700 Τουρκοκύπριοι, δηλαδή περίπου 1% του εργατικού δυναμικού. Υιοθετώντας το κριτήριο που ακολουθεί η ΕΕ για τη φτώχεια (ως φτωχά ορίζονται τα νοικοκυριά που έχουν εισόδημα κάτω από το 60% του διάμεσου εισοδήματος), το ποσοστό φτώχειας για τα νοικοκυριά στην Κύπρο ήταν 22,1% το 1991, αυξήθηκε σε 22,6% το 1997 και μειώθηκε σε 21,4% το 2003.

Ένας σημαντικός λόγος για την ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας είναι ότι λειτουργεί σαν "φορολογικός παράδεισος" αλλά και "πλυντήριο χρήματος" από πάσης φύσεως "μαύρες δραστηριότητες". Η "βιομηχανία" των κυπριακών off shore εταιριών όχι μόνο δεν αποδυναμώθηκε μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά αντιθέτως ενισχύθηκε περαιτέρω. Το νησί μπορεί να έπαψε να λογίζεται επισήμως ως φορολογικός παράδεισος, αλλά καθιερώθηκε διεθνώς σαν "καθεστώς χαμηλής φορολογίας". Οι λεγόμενες off shore ονομάζονται πλέον Εταιρίες Διεθνών Επιχειρήσεων και φορολογούνται μόλις με συντελεστή 10%, ενώ δημιουργείται μια νέα ελκυστική "φάμπρικα" μέσω της ίδρυσης εταιριών holdings, οι οποίες έχουν μηδενική φορολόγηση στην περίπτωση μεταβίβασης μετοχών. Παράλληλα, ισχύει το οικονομικό απόρρητο.

Σύγκριση Ελλάδας - Κύπρου, Ιρλανδίας, Πορτογαλίας

Μάλιστα μια σύγκριση με την Κύπρο δείχνει ότι η Κύπρος είναι σε πολύ καλύτερη αφετηρία για την αντιμετώπιση της κρίσης. Η Ελλάδα, πριν από την είσοδό της στο πρόγραμμα, ήταν στη χειρότερη δημοσιονομική και διαρθρωτική θέση από κάθε άλλο κράτος. Το έλλειμμα ήταν τεράστιο –και ακόμη ελεγχόταν από τη Eurostat–, αλλά και το χρέος υπέρογκο. Η πρόσβαση στις αγορές είχε χαθεί και οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές ήταν σε μεγάλη καθυστέρηση σε σχέση, π.χ., με άλλα κράτη, όπως την Ιρλανδία, η οποία είχε μια «ανοιχτή» αγορά.

2. Δεν ήταν για όλα τα κράτη η ίδια η αιτία εισόδου σε πρόγραμμα. Για την Ιρλανδία και για την Κύπρο το βασικό πρόβλημα ήταν οι τράπεζες και γι' αυτό το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα επικεντρώθηκε –σε μεγάλο βαθμό– σε αυτές. Για την Ελλάδα, αντίθετα, το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν το δημοσιονομικό, κάτι που πλησίαζε πιο πολύ το πορτογαλικό ζήτημα.

3. Μια βασική διαφορά της Ελλάδας, όμως, και από την Πορτογαλία ήταν η θέση της αντιπολίτευσης. Κοινοτικές πηγές εξηγούν ότι η θέση αυτή έπαιξε ρόλο στο πόσο «βαρύ» ήταν τελικά το ελληνικό πρόβλημα. Στην Ιρλανδία και στην Πορτογαλία υπήρξε στήριξη της αντιπολίτευσης. Ακόμα και στην Κύπρο –αναφέρουν κοινοτικές πηγές που παρακολουθούν από κοντά την πορεία από το 2010–, έστω και ατύπως, η στήριξη υπήρχε και αυτό ήταν φανερό στους «επιτηρητές»

4) Το άλλο ζήτημα στον δρόμο της εξόδου είναι η πρόσβαση στις αγορές. Η Ελλάδα έκανε δύο προσπάθειες και τώρα η απόδοση των ομολόγων είναι... απαγορευτική. Η Ιρλανδία έχει αποκαταστήσει την πρόσβασή της, η Πορτογαλία προχωρά και η Κύπρος είναι σε στάδιο προετοιμασίας.

